

Eligiusz Małolepszy

Działalność częstochowskiego Podokręgowego Związku Piłki Nożnej w latach 1928-1939 : zarys dziejów

Prace Naukowe. Kultura Fizyczna 3, 43-52

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Eligiusz Malolepszy

**DZIAŁALNOŚĆ CZĘSTOCHOWSKIEGO
PODOKRĘGOWEGO ZWIĄZKU PIŁKI NOŻNEJ W LATACH 1928 – 1939
(zarys dziejów)**

Odzyskanie przez państwo polskie niepodległości w roku 1918 umożliwiło rozwój wielu dziedzin, w tym również sportu. Wśród dyscyplin, sportem bardzo popularnym była piłka nożna. Tradycje tej dyscypliny w Częstochowie sięgają okresu zaborów. Dynamiczny jej rozwój nastąpił w okresie dwudziestolecia międzywojennego.

W latach dwudziestych powstało i reaktywowało działalność wiele klubów i towarzystw sportowych, prowadzących sekcję piłki nożnej. Były to przeważnie organizacje sportowe prowadzące najczęściej jedną lub dwie sekcje sportowe.

Jak podaje „Sportowiec Zagłębia” z maja 1923 r., w Częstochowie istniało wówczas siedem klubów sportowych posiadających sekcję piłki nożnej: KS „Częstochovia”, KS „Orlęta”, KS „Sparta” Raków, Klub Ogólno-Sportowy „Victoria”, Klub Sportowo-Footbalowy „Racovia” Raków i KS „Union”¹. Zdaniem redakcji: (...) oprócz wymienionych organizacji sportowych, jest jeszcze wiele innych, których kronika «Sportowca» nie obejmuje z powodu ich własnej winy, gdyż nie dały znaku życia o sobie (...). Należy zgodzić się z redakcją czasopiśma. Oprócz wcześniej wymienionych, w pierwszych latach po I wojnie światowej sekcje piłki nożnej posiadał Wojskowy Klub Sportowy (WKS) 27 PP, WKS 7 PAL, „Strzelec”, I Gimnazjum Państwowe, Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” (TG „Sokół”), KS „Warta”, KS „Zawisza”, KS „Barkochba”, KS „Ateny”, KS „Sport” i Żydowskie Towarzystwo Gimnastyczno-Sportowe (ŻTGS)².

¹ „Sportowiec Zagłębia” nr 1 z maja 1923 r.

² Archiwum Państwowe w Częstochowie (APCz), Akta Magistratu miasta Częstochowy (AMmCz), sygn. 6025, Boisko Miejskie, pismo Magistratu do klubów sportowych w Często-

Począwszy od 1924 r., kluby piłkarskie z Częstochowy brały udział w rozgrywkach mistrzowskich Podokręgu Zagłębiowskiego Okręgowego Związku Piłki Nożnej (OZPN) w Krakowie. W roku 1924 do rozgrywek klasy C przystąpił KSF „Racovia”, w 1925 r. Częstochowski Klub Sportowy (CKS) i KOS „Victoria”, a w 1926 r. RKS „Skra”. W latach następnych do rozgrywek włączyły się dalsze kluby, m.in. CKS „Burza”, KS „Concordia”. Znaczący sukces w rozgrywkach ligowych (II połowa lat dwudziestych) odniósł CKS. W 1928 r., po udanych meczach barażowych z KOS „Victoria”, piłkarze tego klubu awansowali do rozgrywek klasy A. Po raz pierwszy częstochowski zespół rywalizował z drużynami z Zagłębia Dąbrowskiego (w rozgrywkach ligowych), m.in. z „Maccabi” Sosnowiec, KS Sosnowiec, „Zagłębie” Dąbrowa Górnicza, „Sarmacja” Będzin, „Świt” Sosnowiec³.

Rok 1928 był przełomowym w piłkarstwie częstochowskim. Wtedy bowiem doszło do utworzenia Częstochowskiego Podokręgu Piłki Nożnej⁴. W skład pierwszego zarządu podokręgu weszli: A.Franke — prezes, A.Szmekeł — wiceprezes, B.Szmerdt — sekretarz i skarbnik oraz C.Kempner, W.Borucki, C.Birenholc, D.Markowicz jako członkowie zarządu.

Podokręgowe Związki Piłki Nożnej wydawały postanowienia i instrukcje ustalające zasady uprawiania dyscypliny sportowej w podokręgu, dbały o sprzęt i obiekty sportowe, a także organizowały rozgrywki klasy A, B, C na swoim terenie. Mistrz klasy A brał udział w rozgrywkach o mistrzostwo okręgu, a następnie w barażach o wejście do Ligi Państwowej. Powołanie Podokręgu Piłki Nożnej w Częstochowie pozwalało także klubom sportowym mniej zasobnym finansowo na uczestnictwo w rozgrywkach ligowych.

Podokręg częstochowski swoją działalnością objął początkowo obszar powiatu częstochowskiego i radomszczańskiego⁵.

Przedsięwzięciem i celem głównym działaczy podokręgu częstochowskiego było dążenie do utworzenia Kieleckiego Związku Okręgowego Piłki Nożnej (KZOPN) z siedzibą w Częstochowie. Starania działaczy sportowych spotkały się z akceptacją władz województwa kieleckiego, które 21 sierpnia 1930 r. zalegali-

chowcie z 20.03.1924 r., bp.; E.Małolepszy *Piłka nożna w Częstochowie w latach 1918–1939*, w: „Rocznik Naukowy AWF w Katowicach” nr 25, Katowice 1997, s.64–65.

³ J.Wróbel, M.Wójcik, *70 lat Częstochowskiego Klubu Sportowego „Budowlani”*, Częstochowa 1992, s.24.

⁴ „Goniec Częstochowski” nr 47 z 26.02.1928 r.

⁵ W latach trzydziestych w rozgrywkach podokręgu częstochowskiego brały udział drużyny z powiatu zawierciańskiego oraz z powiatu wieluńskiego.

zowały działalność KZOPN⁶. W okresie tworzenia KZOPN na jego terenie działały podokręgi piłki nożnej w Częstochowie i Sosnowcu. W latach 1931–1932 utworzono dwa dalsze podokręgi w Radomiu i w Kielcach⁷.

Siedziba KZOPN mieściła się w Częstochowie w budynku przy II Aleji 29. Do zadań KZOPN należało m.in. organizowanie zawodów o mistrzostwo okręgu, rozgrywek pucharowych, nadzór nad zawodami piłki nożnej urządzanymi przez członków związku, finansowanie klubów i popularyzacja piłki nożnej.

W okresie istnienia KZOPN (1930 – 1937) działacze częstochowscy wchodzili w skład zarządu okręgu i z reguły mieli głos decydujący w podejmowaniu decyzji, z uwagi na ich liczebną przewagę w składzie tego gremium. W 1934 r. w skład zarządu KZOPN weszli: S.Pilitz — prezes, B.Szmerdt i J.Bojasiewicz — wiceprezesi, Z.Kosiński — sekretarz, M.Kanus — skarbnik, H.Malec — kapitan związkowy oraz A.Szmekel, K.Zajda i A.Horowitz — członkowie zarządu⁸. Choć KZOPN był organizacją apolityczną, większość członków zarządu należała do Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (BBWR). Powołanie KZOPN sprzyjało rozwojowi piłki nożnej, a przede wszystkim umożliwiała drużynom z okręgu kieleckiego rywalizację w rozgrywkach barażowych o wejście do ligi państwowej.

W 1934 r. w rozgrywkach podokręgu częstochowskiego brały udział m.in.: RKS „Błyskawica” Częstochowa, KS „Brygada” Częstochowa, KS „Częstochówka”, ŻTGS „Hakoach” Radomsko, ŻRKS „Hapoel” Radomsko, SRWF „Jutrznia” Częstochowa, RSWF „Jutrznia” Radomsko, KS „Korona” Radomsko, SKS „Legia” Wieluń, ŻTGS „Makkabi” Częstochowa, TS Myszków, ŻRSS „Naprzód” Radomsko, KS „Orleń” Częstochowa, RKS „Skra” Częstochowa, KS „Turyści”, KS „Warta” Zawiercie, KOS „Victoria” Częstochowa⁹.

Mimo kłopotów finansowych, z jakimi borykały się kluby z podokręgu częstochowskiego, powstawały nowe stadiony sportowe, m.in. Częstochowa w 1930 r. pozyskała reprezentacyjny stadion piłkarski, usytuowany przy zbiegu ulic Humbertowskiej i Kordeckiego. Stadion wybudowano z inicjatywy Stowarzyszenia

⁶ Archiwum Państwowe w Kielcach (APK), Urząd Wojewódzki Kielecki (UWK), sygn. 3195, Rejestracja i statuty klubów sportowych 1930-1934, postanowienie wojewody kieleckiego z 21.08.1930 r. w sprawie rejestracji Kieleckiego Związku Okręgowego Piłki Nożnej z siedzibą w Częstochowie, bp.

⁷ Tamże, pismo Starostwa Powiatowego w Radomiu do Wojewody w Kielcach z 10.04.1931 r., bp., pismo Starostwa Powiatowego w Kielcach do Wojewody w Kielcach z 29.03.1932 r., bp.

⁸ Tamże, pismo Starostwa Grodzkiego w Częstochowie do Wojewody w Kielcach z 7.04.1934 r. – skład Zarządu Kieleckiego Związku Okręgowego Piłki Nożnej z siedzibą w Częstochowie, bp.

⁹ *Rocznik Sportowy*, Warszawa 1934, s.391-393.

Pracy Społeczno-Wychowawczej (SPSW) im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, przy pomocy Rady Miejskiej, a także społeczeństwa częstochowskiego¹⁰.

Oficjalne otwarcie boiska nastąpiło 29 maja 1930 r. Organizatorem imprezy był prezes SPSW dr A. Franke. W części sportowej, inauguracyjny mecz piłkarski rozegrały dwie czołowe drużyny częstochowskie: KOS „Victoria” i CKS.

Warto nadmienić, iż przełom lat dwudziestych i trzydziestych to okres, w którym kluby z podokręgu częstochowskiego uległy wzmocnieniu organizacyjnemu, a niektóre pozyskały sponsorów. W wyniku tego powstały silne kluby, mogące rywalizować z klubami zagłębiowskimi o prymat w okręgu kieleckim. Przykładem może być Koło Sportowe „Brygada”. Klub powstał w 1931 r. w wyniku przyłączenia CKS do SPSW. Charakter KS „Brygada” oddawały białoczerwone barwy klubowe. Sportowcy „Brygady” na koszulkach posiadali znaczek klubowy. Przybrał on formę tarczy z tłem czerwonym i białym pasem po przekątnej, wśród których umieszczono literę B. Na przełomie lat 1934/1935 klub przestał funkcjonować jako jednostka organizacyjna SPSW, a uzyskał pełną samodzielność¹¹.

W latach trzydziestych najlepszą drużyną piłki nożnej z podokręgu częstochowskiego była „Brygada”. W 1934 r. „Brygada” wygrała mistrzostwa podokręgu częstochowskiego, uzyskując prawo do rozgrywek o mistrzostwo KZOPN. Częstochowianie na tym etapie rywalizowali z zespołami „Unii” Sosnowiec, WKS Kielce i RKS Radom. „Brygada” zajęła drugie miejsce, przegrywając w dodatkowym barażowym meczu z drużyną „Unii” Sosnowiec¹².

W następnym sezonie „Brygada” ponownie wygrała rywalizację w podokręgu, a następnie po raz pierwszy zdobyła (z drużyn podokręgu częstochowskiego) tytuł mistrza KZOPN. Debiut na szczeblu międzyokręgowym zakończył się niepowodzeniem. W dwumeczu z jedenastką „Dębu” Katowice częstochowianie zdobyli zaledwie jeden punkt¹³.

W 1936 r. „Brygada” ponownie wygrała mistrzostwa podokręgu częstochowskiego i okręgu kieleckiego. Sukcesem zakończyli również rozgrywki międzyokręgowe, gdzie ich przeciwnikami były drużyny: ŁTSG Łódź (mistrz łódzkiego OZPN), KS „Skoda” Warszawa (mistrz warszawskiego OZPN), WKS

¹⁰ E. Małolepszy, *Kultura fizyczna i przysposobienie wojskowe w Częstochowie i w powiecie częstochowskim w latach 1918-1939*, Częstochowa 1996, s.18.

¹¹ APK, UWK, sygn. 3650, Kluby, stowarzyszenia sportowe, pismo KS „Brygada” do Wojewody w Kielcach z 14.02.1935 r., bp.

¹² „Goniec Częstochowski” nr 195 z 28.08.1934 r.

¹³ J. Wróbel, M. Wójcik, op.cit., s.25; Drużyna „Dębu” Katowice w tym sezonie awansowała do ligi państwowej.

„Unia” Lublin (mistrz lubelskiego OZPN)¹⁴. W decydujących o awansie do ligi rozgrywkach finałowych zespół „Brygady” zajął ostatnie miejsce, dwukrotnie przegrywając z Cracovią” i AKS Chorzów oraz odnosząc zwycięstwo i porażkę z WKS „Śmigły” Wilno. W tym miejscu warto nadmienić, iż drużyny „Cracovii” i AKS Chorzów, które awansowały do ligi państwowej, w następnym sezonie zdobyły tytuły mistrza i wicemistrza Polski¹⁵.

Piłkarze „Brygady” w następnym sezonie również uczestniczyli w rozgrywkach, które dawały bezpośredni awans do ligi państwowej. Tym razem „szczęście” w postaci awansu do drużyn stanowiących elitę polskiego piłkarstwa było bardzo blisko. Częstochowianie dwukrotnie pokonali drużynę „Unii” Lublin, z drużyną „Śmigłego” Wilno uzyskali zwycięstwo i porażkę oraz dwukrotnie ulegli „Polonii” Warszawa (tabela 1). Gorszy stosunek bramek „Brygady” zdecydował, że obok „Polonii” Warszawa do ligi awansowała drużyna WKS „Śmigły” Wilno. Nie został uwzględniony przez Polski Związek Piłki Nożnej (PZPN) protest działaczy „Brygady”. Uważali oni, że w jednym z meczów przeciwko „Polonii” Warszawa, w jej barwach wystąpił zawodnik „Legii” Warszawa — Ryszard Łysakowski¹⁶.

Tabela 1. Finał rozgrywek o wejście do Ligi Państwowej na rok 1938

Final	Polonia	Śmigły	Brygada	Unia	Punkty	Bramki
Polonia Warszawa	X	1:0 6:1	3:1 4:1	4:0 6:0	12	24:3
Śmigły Wilno	1:6 0:1	X	1:3 5:1	1:0 8:1	6	16:12
Brygada Cz-wa	1:4 1:3	1:5 3:1	X	3:1 4:0	6	13:14
Unia Lublin	0:6 0:4	1:8 0:1	0:4 1:3	X	0	2:26

Źródło: A.Radoń, *Piłka nożna w Polsce w latach 1921 – 1966*, Warszawa 1969, s.57.

¹⁴ A.Radoń, *Piłka nożna w Polsce w latach 1921-1966*, Warszawa 1969, s.52.

¹⁵ J.Hałys, *Polska piłka nożna*, Kraków 1985, s.71-74.

¹⁶ J.Wróbel, M.Wójcik, op.cit., s.26.

Jak pisze J.Hałys: „(...) dążeniem każdego mniej znaczącego klubu było wejście do piłkarskiej ekstraklasy (...), stąd ambicja, z jaką kluby AKS Chorzów na Śląsku, częstochowska „Brygada” czy wojskowe drużyny „Strzelec” z Siedlec, „Śmigły” Wilno i inne walczyły co roku o awans do ligi, chociażby na jeden, dwa sezony (...)”¹⁷.

System ówczesnych rozgrywek przedstawiał się zupełnie inaczej niż dziś, a awansować do grona 10 najlepszych drużyn w Polsce było niezwykle trudno. Mimo, iż drużyna „Brygady” w 1937 r. zajęła 3 miejsce w rozgrywkach finałowych, istniał cień szansy awansu do ekstraklasy. Nadzieje te pokładano w powiększeniu ligi do 12 drużyn, gdyż z taką propozycją wystąpili działacze ŁKS i „Warszawianki”. Niestety wniosek ten, podobnie jak i drugi o utworzeniu II ligi państwowej, został odrzucony przez delegatów Nadzwyczajnego Zjazdu PZPN¹⁸.

Delegaci zagłębiowscy, uczestniczący w Nadzwyczajnym Zjeździe PZPN (1937 r.) byli przeciwni poszerzeniu ligi do 12 zespołów, jak też utworzeniu II ligi państwowej. Dodatkowo, staraniem działaczy zagłębiowskich, w lipcu 1937 r. nastąpiła likwidacja KZOPN i utworzenie w jego miejsce Zagłębiowskiego OZPN z siedzibą w Sosnowcu¹⁹. Działacze zagłębiowscy, niemogący się pogodzić z tak dużymi sukcesami piłkarzy „Brygady” (rywala z okręgu kieleckiego) odnieśli w ten sposób swój spektakularny sukces.

W skład Zagłębiowskiego OZPN weszły dwa podokręgi: częstochowski i zagłębiowski²⁰. We wrześniu 1937 r. powołano nowy zarząd podokręgu częstochowskiego, w skład którego weszli: Władysław Hyla — prezes, Tadeusz Piotrowski — wiceprezes i skarbnik, Tadeusz Ciesielski — I sekretarz, Marian Adamus — II sekretarz, Zenon Bus — kapitan związkowy, Karol Kanus, Zenon Bulski — członkowie zarządu, Szczerba, Szaja Gliksman, Władysław Kozłowski, Lucjan Herbsztrajt — zastępcy członków zarządu²¹. Do komisji rewizyjnej weszli: Bolesław Szmerdt — przewodniczący, Bohdan Zbudkowski, Wolny — członkowie.

¹⁷ J.Hałys, op.cit., s.77.

¹⁸ Tamże, Liga Państwowa miała być powiększona do 12 drużyn w sezonie 1940 r. Z ligi miał spaść ostatni zespół (który zajął 10 pozycję), natomiast z rozgrywek barażowych miały awansować do ligi 3 drużyny. W rozgrywkach barażowych o wejście do ligi państwowej na rok 1940 brały udział następujące drużyny: „Śląsk” Świętochłowice, „Śmigły” Wilno, „Junak” Drohobycz, „Legia” Poznań.

¹⁹ J.Hałys, op.cit., s.72.

²⁰ Brak źródeł nie pozwala na wyjaśnienie – co się stało pod względem organizacyjnym z dwoma innymi podokręgami dawnego KZOPN – czy utworzyły własny okręg piłkarski, czy też zostały przydzielone do innego okręgu. W pierwszej fazie rozgrywek barażowych o wejście do ligi państwowej na rok 1940 brał udział KS Starachowice.

²¹ Komunikat 24/37 Zarządu Podokręgu Częstochowskiego ZOZPN z 11.09.1937 r.

Utworzenie Zagłębiowskiego OZPN spowodowało powołanie ligi okręgowej, którą tworzyły kluby sportowe z podokręgu częstochowskiego i sosnowieckiego, m.in. w sezonie 1938/1939 startowały w niej następujące kluby: „Brygada” Częstochowa, „Unia” Sosnowiec, „Zagłębianka”, „Sarmacja”, „Warta” Zawiercie, Czeladzki Klub Sportowy, „Skra” Częstochowa, „Zagłębie” Dąbrowa Górnicza, „Brynica” Czeladź, „Częstochówka”²². Drużyna, która wygrała ligę okręgową, automatycznie awansowała do rozgrywek barażowych o wejście do ligi państwowej. Podokręg częstochowski prowadził w dalszym ciągu rozgrywki w klasie A, B, C. W sezonie piłkarskim 1937/1938 prowadzono ligę w klasie A, cztery grupy klasy B oraz dwie grupy klasy C²³. Należy podkreślić, iż taki system rozgrywek był lepszy od poprzedniego (który istniał do 1937 r.), dlatego że utworzenie ligi okręgowej nie tylko zapewniało awans do baraży, ale także poziom tej klasy rozgrywek był wyższy niż prezentowany w klasie A (z której wcześniej uzyskiwano awans do rozgrywek barażowych o mistrzostwo okręgu). W rozgrywkach klasy A w sezonie 1937/1938 brały udział następujące kluby sportowe: KKS „Błękitni” Aniołów, TS Myszków, RKS „Naprzód” Radomsko, KS „Przeźsza” Poręba, RKS „Raków” Częstochowa, KOS „Victoria” Częstochowa, KS Wysoka, KS IV SMP Częstochowa²⁴. Na terenie działalności podokręgu znajdowało się 13 boisk, z których 6 mieściło się w Częstochowie oraz po 1 w Zawierciu, Radomsku, Myszkowie, Porębie, Wysokiej, Aniołowie i Wieluniu²⁵. Decyzją Zarządu podokręgu powołano Fundusz Zapomogowy. Jego celem było niesienie pomocy finansowej zawodnikom w trakcie leczenia kontuzji spowodowanej wypadkiem w czasie zawodów sportowych.

Ważnym czynnikiem prowadzenia działalności sportowej przez podokręg była kadra sędziowska. W celu podniesienia poziomu, jak też kształcenia nowych sędziów służyły kursy sędziowskie, m.in. w 1937 r. Podokręg Częstochowski zorganizował dwutygodniowy kurs sędziowski w Radomsku, w którym mogli wziąć udział członkowie miejscowych klubów sportowych²⁶. W 1938 r. uprawienia do sędziowania meczów piłkarskich, organizowanych przez podokręg częstochowski posiadali: Zygmunt Gospodarek, Włodzimierz Herman, Jan Heine, Henryk Helman, Józef Kędziora, Jerzy Burkiewicz, Mendel Birenholz, Jakub Scherer, Henryk Seidman, Leon Szajkowicz, Józef Sammel, Dawid Szczupak, Franciszek Śliwczynski, Antoni Wideryński, Franciszek Woźniak, Michał Wi-

²² „Goniec Częstochowski” nr 246 z 26.10.1938 r.

²³ Komunikat nr 35/37 Zarządu Podokręgu Częstochowskiego ZOZPN z 3.12.1937 r.

²⁴ Sprawozdanie Zarządu Podokręgu Częstochowskiego ZOZPN za rok 1937.

²⁵ Tamże; Boiska sportowe musiały być zweryfikowane przez Podokręg Częstochowski ZOZPN.

²⁶ „Gazeta Radomska” nr 20 z 16.05.1937 r.

śniewski, Jakub Rzezak, Jan Kozłowski, Marian Świdorski, Natan Tajchner, Herszlik Gottajner, Czesław Chądzyński, Leon Kołodziejczyk, Michał Ziątek, Stefan Jakubowski, Ryszard Konopka, Waclaw Ryszka, Stefan Slawski z Częstochowy, Tadeusz Piotrowski i Eugeniusz Dzieło z Wyczerp, Stefan Klósek z Myszkowa, Maks Okręt, Antoni Ortyl, Mojżesz Przerowski, Izaak Goldberg z Radomska, Waclaw Pilewski z Wysokiej, Adam Niezgodzki z Szarlejki²⁷.

W końcu 1938 r. Podokręg Częstochowski liczył 28 klubów oraz dysponował 16 boiskami sportowymi. W sezonie piłkarskim 1938/1939 po rundzie jesiennej na czele ligi okręgowej znajdowała się drużyna „Brygady” Częstochowa, która wyprzedzała „Unię” Sosnowiec i „Zagłębiankę”, natomiast w klasie A liderem był zespół „Naprzodu” Radomsko²⁸. Drużynę „Brygady” Częstochowa reprezentowali Krzyk, Kuśmierczyk, Matuszewski, Czarnecki, Lach, Kaczmarek, Cichecki, Heine, Kurek, Klajnerman, Gątkiewicz²⁹. Władze Podokręgu Częstochowskiego były lojalne wobec Zagłębiowskiego OZPN. W sprawozdaniu zarządu podokręgu za rok 1938 czytamy: „(...) W czasopiśmie znalazły się swego czasu w bieżącej kadencji krytyczne oceny, dotyczące rzekomo konfliktu Podokręgu Częstochowskiego z Okręgiem. Artykuły te z terenu Częstochowy pochodziły od ludzi, którym widocznie zależy na jątrzeniu spokojnych stosunków w sporcie piłkarskim. Podokręg nie ma z tymi artykułami żadnego związku i potępia je z oburzeniem (...)”³⁰.

Najlepsi piłkarze Częstochowy i Podokręgu Częstochowskiego (powoływani z różnych klubów) pod szyldem reprezentacji miasta i podokręgu rozgrywali mecze międzymiastowe oraz pomiędzy podokręgami. m.in. w sierpniu 1934 r. na meczu z reprezentacją Radomska wystąpili następujący zawodnicy: Uljański, Jastrzębski, Gątkiewicz, Klimek („Victoria”), Bąkowski, Leszczyński („Skra”), Kaczmarek, Cichecki („Turyści”) oraz Skawiński („Częstochówka”)³¹. W reprezentacji Częstochowy zabrakło graczy „Brygady”, którzy w tym samym czasie rozgrywali barażowe spotkanie z drużyną „Unii” Sosnowiec.

²⁷ Komunikat nr 7/38 Podokręgu Częstochowskiego ZOZPN z 12.03.1938 r.

²⁸ „Goniec Częstochowski” nr 246 z 26.10.1938 r.; „Gazeta Radomska” nr 45 z 6.11.1938 r.; Mistrzem ligi okręgowej w sezonie 1938/1939 została „Unia” Sosnowiec. „Unia” reprezentowała okręg w rozgrywkach barażowych, gdzie została wyeliminowana już po I rundzie, przegrywając mecze z drużynami „Śląska” Świętochłowice i „Fabloku” Chrzanów.

²⁹ „Gazeta Radomska” nr 44 z 30.10.1938 r.

³⁰ Sprawozdanie Podokręgu Częstochowskiego ZOZPN za rok 1937.

³¹ „Goniec Częstochowski” nr 194 z 26.08.1934 r.

W ostatnim meczu, przed wybuchem II wojny światowej, drużyna Częstochowy przegrała w Będzinie z reprezentacją Zagłębia Dąbrowskiego 3:4³². Bramki dla częstochowian zdobyli Bulski i Antas, reprezentujący na co dzień barwy częstochowskiej „Skry” oraz E.Seifried — napastnik KKS „Błękitni” Aniołów.

Powoływano również reprezentację okręgu. 7 listopada 1937 r., z okazji „Dnia Okręgu”, miał odbyć się mecz reprezentacji Okręgu Zagłębiowskiego ZPN z drużyną z ligi państwowej — „Ruchem” Wielkie Hajduki. Z piłkarzy podokręgu częstochowskiego powołanie na mecz otrzymali: Krzyk, Głowacki („Brygada”), Gałuszka („Skra”)³³. Najlepszym piłkarzem częstochowskim był bez wątpienia Adolf Krzyk (bramkarz), który sześciokrotnie — w latach 1937 i 1939 — reprezentował barwy Polski. Dobra postawa Krzyka przyczyniła się do zwycięstwa 4:2 reprezentacji Polski nad zespołem Węgrów, ówczesnych wicemistrzów świata (mecz odbył się w końcu sierpnia 1939 r.).

Podsumowując, należy podkreślić znaczny wkład Podokręgu Częstochowskiego w rozwój sportu piłki nożnej na terenie Częstochowy oraz powiatów: częstochowskiego, radomszczańskieo, wieluńskiego, zawierciańskiego. Przedstawiciel podokręgu — piłkarze KS „Brygada” Częstochowa — brali udział w rozgrywkach barażowych o wejście do ligi państwowej, będąc o krok od sukcesu.

SUMMARY

Eligiusz Małolepszy

ACTIVITIES OF CZĘSTOCHOWA SUBREGIONAL FOOTBALL ASSOCIATION IN THE YEARS 1928 – 1939 (An outline of history)

Częstochowa Football Association Subdivision, operating in the years 1928–1939, popularised and propagated the game of football in the area of administrative districts of Częstochowa, Radomsko, Wieluń and Zawiercie. They organised games in Class

³² „Goniec Częstochowski” nr 115 z 20.05.1939 r.

³³ Komunikat nr 32/37 Zarządu Podokręgu Częstochowskiego ZOZPN z 6.11.1937 r.

A and lower classes. Champions of Class A of Częstochowa subdivision participated in Kielce Division Championships, and in the years 1937 – 1939 in the games of Zagłębie Division League.